

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра практичної та клінічної психології

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Іваницьок С. В. С.В.Іваницьок

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№31416102019

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА

підготовки Магістра

спеціальності 053 Психологія

освітньо-професійної програми Практична психологія (психологічне
консультування та психотерапія)

Луцьк- 2019

Програма навчальної дисципліни «Клінічна психодіагностика»
підготовки «Магістр», галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки,
спеціальності 053 Психологія, за освітньо-професійною програмою Практична
психологія (психологічне консультування та психотерапія)

Розробник: Дучимінська Т.І., кандидат психологічних наук, доцент кафедри
практичної та клінічної психології Східноєвропейського національного
університету
імені Лесі Українки

Рецензент: Мушкевич М.І., кандидат психологічних наук, доцент кафедри
практичної та клінічної психології Східноєвропейського національного
університету
імені Лесі Українки

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
практичної та клінічної психології
протокол № 3 від 11.09.2019 р.
Завідувач кафедри: _____ (Мушкевич М.І.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією факультету психології та соціології
протокол № 2 від 02.10.2019 р.
Голова науково-методичної
комісії факультету психології _____ (Іванашко О.Є.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

© Дучимінська Т.І., 2019

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія освітньо-професійна програма Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання 5
		Семестр 9-ий __
		Лекції 16 год.
		Практичні (семінарські) 14 год. Лабораторні 16 год.
		Самостійна робота 66 год.
		Консультації 8 год.
ІНДЗ: <u>нема</u>	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Курс «Клінічна психодіагностика» є нормативною дисципліною підготовки магістрів психології. Теми дисципліни дають уявлення щодо ключових аспектів клінічної психології, розкривають особливості діяльності клінічного психолога, основні методи психологічної діагностики в клініці.

Мета викладання навчальної дисципліни передбачає ознайомлення студентів спеціальності 053 Психологія з психодіагностичним інструментарієм необхідним для вивчення особистості хворого та його близького оточення. Наукове використання психодіагностичних методів в клініці є можливим лише за умов наявності психологічних знань, компетентності в галузі теорії та практики психодіагностичного дослідження.

Відповідно до мети сформульовано основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувати у студентів розуміння ролі особистості в походженні нервово-психічних і соматичних хвороб;
- озброїти студентів знаннями щодо значення особистісного простору в патогенезі хвороб і формуванні їх клінічних картин;
- сформувати вміння щодо виявлення психологічних особливостей зміни особистості при різних захворюваннях;
- сформувати вміння здійснювати підбір ефективних особистісно-орієнтованих методів профілактики, психотерапії та реабілітації;
- сформувати вміння здійснювати підбір основних клініко-психологічних методів та специфіки їх застосування;
- ознайомити студентів з особливостями використання методів психологічної діагностики для оцінювання ефективності лікування і реабілітації.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у питаннях щодо:

- виявлення психологічних особливостей зміни особистості при різних захворюваннях;
- підбору ефективних особистісно-орієнтованих методів профілактики, психотерапії та реабілітації;
- підбору основних клініко-психологічних методів та специфіки їх застосування;
- використання методів психологічної діагностики для оцінювання ефективності лікування і реабілітації.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Лабор.	Конс.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1. Методологічні основи клінічної психодіагностики						
Тема 1. Функції клінічної психодіагностики	12	2	2			8
Тема 2. Мультиmodalність як основний принцип клінічної психодіагностики	12	2	2			8
Тема 3. Основні прийоми клінічної психодіагностики	16	2	2	2		10
Разом за модулем 1	40	6	6	2		26
Змістовий модуль 2. Методи психологічного дослідження в клініці.						
Тема 4. Діагностична бесіда	18	2	2	2	2	10
Тема 5. Клінічне інтерв'ю	20	2	2	4	2	10
Тема 6. Психологічні тести та опитувальники як форми отримання даних	20	2	2	4	2	10
Тема 7. Проективні методи дослідження особистості в клініці	22	4	2	4	2	10
Разом за модулем 2	80	10	8	14	8	40
Всього годин	120	16	14	16	8	66

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

1	Витоки клінічної психодіагностики як науки.
2	Взаємозв'язок клінічної психодіагностики з іншими науками.
3	Індивідуальна діагностика й діагностика міжособистісних систем.

4	Фіксація даних у природному оточенні.
5	Проблематика мультимодальності.
6	Індивідуально-орієнтований, патогенний та салютогенний підходи у клініко-психологічному дослідженні.
7	Нозологічна та описово-феноменологічна парадигми діагностики хвороби.
8	Основні принципи й методи психологічного дослідження «Внутрішньої картини хвороби»
9	Поняття про медичний та психологічний діагнози.
10	Деонтологічні засади діяльності клінічного психолога
11	Основні форми роботи практичного психолога в медичних установах
12	Діагностична бесіда як форма взаємодії в клініці.
13	Клінічне інтерв'ю
14	Метод аналізу історії життя особи (анамнез). Суб'єктивний та об'єктивний анамнез.
15	Метод спостереження за поведінкою особи в клінічній психології
16	Метод генеограми у клінічній психології.
17	Поняття про клініко-психологічний експеримент.
18	Завдання патопсихологічного дослідження.
19	Завдання психологічного дослідження в соматичній клініці.
20	Завдання нейропсихологічного дослідження.
21	Проективна психодіагностика у клінічній психології
22	Діагностика невротичних порушень
23	Дослідження акцентованих особливостей особистості
24	Порушення мислення
25	Порушення пам'яті
26	Порушення уваги, сприйняття, відчуття

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 4

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	
Змістовий модуль	Змістовий модуль 2	Лабораторні	МКР 1

1								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	21	60	100
3	3	3	3	3	4			

Таблиця 5

Шкала оцінювання	
Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	для екзамену для заліку
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно
	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алейникова С. М. Сравнительное исследование формирования мышления у детей, больных шизофренией, с разными типами дизонтогенеза // С. М. Алейникова / Экспериментально-психологические исследования патологии психической деятельности при шизофрении. – М.: Б. и., 1982. –С. 106-122.
2. Альманах психологических тестов. – М.: КСП, 1996. – 400 с.
3. Психологическое тестирование: В 2-х кн. / А. Анастаси. – М.: Педагогика, 1982. – Кн. 1. – 316 с.; Кн. 2. – 293 с.
4. Белая И.И. Методика Роршаха и ее применение при исследовании больных эпилепсией: Метод. Рекомендации / И. И. Белая. – М.: Б. и., 1978. – 75 с.
5. Белый Б. И. Тест Роршаха. Практика и теория / Под ред. Л. Н. Собчик. – СПб.: Дорваль, 1992. – 200 с.
6. Березин Ф. Б. Методика многостороннего исследования личности (в клинической медицине, психогигиене) / Ф. Б. Березин, М. Р. Мирошников, Р. В. Рожанец . – М.: Б.и., 1976. - 176 с.
7. Блейхер В.М. Патопсихологическая диагностика / В. М. Блейхер, И. В. Крук.К.:Здоров'я, 1986. – 140 с.
8. Буленко Т. В., Діагностика особистості в практичній діяльності психолога: Наук.-метод. Посібник / Т.В. Буленко, М. І. Мушкевич, Р.П. Федоренко. –Луцьк: Вежа, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 1996. – 331 с.
9. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов / Отв. ред. С. Б. Крымский. – К.: Наук. думка, 1989. – 200 с.

10. Бурлачук Л. Ф. Исследование личности в клинической психологии (на основе метода Роршаха): Монография / Л.Ф. Бурлачук. – К.: Б. и., 1979. – 176 с.
11. Вайзе К. Функциональный диагноз как клиническая основа восстановительного лечения и реабилитации психически больных // К. Вайзе, В. Воловик / Клинические и организационные основы реабилитации психически больных. – М.: Б. и., 1980. – С.152-206.
12. Воловик В. М. Семейные исследования в психиатрии и их значение в реабилитации больных / В. М. Воловик. – М.: Б. и., 1980. – С. 207-267.
13. Гильяшева И. Н. Вопросы как метод исследования личности в клинике // И. Н. Гильяшева / Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Б. и., 1983. – С.62-80.
14. Гильяшева И. Н. Проективные методы // И. Н. Гильяшева / Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Б. и., 1983. – С.116-144.
15. Гильяшева И. Н. Стандартизованный клинический личностный вопросник (адаптированный вариант ММРІ) / И. Н. Гильяшева, Л.Н. Собчик, Т. Л. Федорова. – Л.: Б. и., 1982. – 224 с.
16. Губачев Ю. М. Клинико-физиологические основы психосоматических соотношений / Ю. М. Губачев, Е. М. Стабровский. – Л.: Б. и., 1981. – 126 с.
17. Гуревич К. М. Психологическая диагностика / К.М. Гуревич. – М.: Б. и., 1981. – 123 с.
18. Диференційна діагностика неврозів: Методичні рекомендації. Діагностика індивідуально-типологічних відмінностей в курсах диференційної та клінічної психології / Упоряд.: Кардаш В. В., Кардаш Н. І. – Луцьк, 2000. – 75 с.
19. Захаров А. И. Психотерапия невротиков у детей и подростков / А. И. Захаров. – М.: Медицина, 1982. – 214 с.
26. Зачепиский Р. А. Психология и поведенческая психотерапия // Р. А. Зачепиский / Психология и медицина. – М.: Б.и., 1978. – С.200 – 204 с.
27. Зейгарник Б. В. Экспериментально-психологические исследования в медицине // Б. В. Зейгарник, С. Я. Рубинштейн / Психология и медицина. – М.: Б.и., 1987. – С. 37 - 42.
28. Кабанов М.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике / М. М. Кабанов, А. Е. Личко, В. М. Смирнов. – Л.: Медицина, 1983. – 312 с.
30. Клиническая психология / Под. ред. М. Перре, У. Баумана. – СПб.: Питер, 2002. – 1312 с.
31. Коржова Е. Ю. Человек болеющий: личность и социальная адаптация. (Психодиагностическое исследование больных с приобретенными пороками сердца): Монография / Е. Ю. Коржова. – СПб.: Б. и., 1994. – 190 с.
32. Кудряшов А. Ф. Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации / А.Ф. Кудряшов. – Петрозаводск: Петроком, 1992. – 318 с.
33. Учебное пособие по медицинской психологии / Н. Д. Лакосина, Г. К. Ушаков. – Л.: Б. и., 1976. – 306 с.
34. Методики психодиагностики в учебно-воспитательном процессе / Гришин В. В., Лушин П. В. – М.: ИКА „Москва, 1990. – 64 с.
35. Методики психодиагностики в спорте: Учеб. пособие для студ. пед. ин-тов по спец. 03.03. «Физ. Культура» / В. Л. Марищук, Ю. М. Блудов, В. А. Плахтиенко, Л. К. Серова. – 2-е изд., доп. и испр. – М.: Просвещение, 1990. – 256 с.
42. Общая психодиагностика / Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.

43. Основы психологии. Практикум / Ред.-сост. Л. Д. Столяренко. – Ростов н/Дону: Феникс, 1999. – 576 с.
44. Основы психодиагностики / Под. ред. А. Г. Шмелева. – М.: Ростов н/Дону: Феникс, 1996. – 554 с.
45. Рисунок в психотерапии: Метод. пособие для слушателей курса «Психотерапия» / Д. Остер, П. Гоулд. – М.: Б. и., 2000. – 200 с.
46. Патопсихологическая диагностика / В. М. Блейхер, Й. В. Крук. – К.: Здоров'я, 1986. – 280 с.
47. Платонов К. К. Психологический практикум / К. К. Платонов. – М.: Б. и., 1980. – 165 с.
48. Практическая психология в тестах, или как научиться понимать себя и других / Сост. Р. Римская, С. Римский. – М.: АСТ-ПРЕСС, 1999. – 376 с.
49. Практическая психодиагностика: Методики и тесты: уч. пособие / Ред.-сост. Д. Я Райгородский – Самара: Изд. дом «Бахрах», 1998. – 672 с.
50. Психологические тесты / Сост. Ахмеджанов З. Р. – М.: Б. и., 1996. – 320 с.
51. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. Пособие / Е.И. Рогов. – М.: Владос, 1995. – 529 с.
52. Собчик Л. Н. Тест восьми влечений Сонди и его модификация / Л.Н. Собчик. – М.: Фолиум, 1996. – 96 с.
56. Соколова Е. Т. Проективные методы исследования личности / Е. Т. Соколова. – М.: Б. и., 1980. – 160 с.
57. Федоров В. Д. Психодіагностика особистості в системі диференціації: Наук.-метод. Зб. / В.Д. Федоров. – Хмельницький: РВВ, 1993. – 350 с.
58. Фурман А. В. Психодіагностика інтелекту в системі диференціації навчання: Кн. для вчителя / А. В. Фурман. – К.: Освіта, 1993. – 224 с.
59. Hammer E. F. Clinical applications of projective drawings. – Springfield, Illinois: Charles C. Thomas, 1967. – 226 p.
60. Harris D. B. Children's drawings as measures of intellectual maturity. – New York: Harcourt, Brace, and World, 1963. – 132 p.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Витоки клінічної психодіагностики як науки.
2. Передісторія клінічної психодіагностики.
3. Взаємозв'язок клінічної психодіагностики з іншими науками.
4. Визначення предмету клінічної психології як психологічної дисципліни.
5. Основні завдання клінічної психодіагностики: одержання даних для діагностики.
6. Функції клініко-психологічної діагностики: опис, класифікація, пояснення, прогноз, оцінка.
7. Мета діагностичного процесу.
8. Схема проведення діагностичного процесу.
9. Історичні передумови клінічної психодіагностики.

10. Місце клінічної психодіагностики як дисципліни серед наук, які вивчають закономірності та стереотипи розвитку психічних захворювань.
11. Етика психодіагностичного обстеження в клініці.
12. Індивідуальна діагностика й діагностика міжособистісних систем.
13. Фіксація даних у природному оточенні.
14. Проблематика мультимодальності.
15. Категорії мультимодальності клінічної психодіагностики.
16. Площина даних.
17. Біологічна/соматична площина даних. Психічна/психологічна площина. Соціальна площина. Екологічна площина.

18. Джерела даних.
19. Самоспостереження. Стороннє спостереження.
20. Методи дослідження. Розширені методи. Звужені методи.
21. Експериментально-психологічні методи дослідження. Критерії вибору методів дослідження.
22. Конструкти/функційні сфери. Традиційні конструкти. Комплексні конструкти.
23. Поняття анамнезу.
24. Медичний та психологічний анамнез.
25. Психологічний анамнез хвороби.
26. Психологічний анамнез життя.
27. Теми збору психологічного анамнезу.
28. Способи збору психологічного анамнезу. Об'єктивний анамнез.
29. Психологічний катамнез. Найближчий катамнез. Віддалений катамнез.
30. Спостереження за поведінкою хворого.
31. Завдання спостереження. Реєстрація спостереження.
32. Клінічне інтерв'ю.
33. Функції клінічного інтерв'ю.
34. Методологічні прийоми проведення клінічного інтерв'ю.
35. Принципи клінічного інтерв'ю.
36. Етапи проведення клінічного інтерв'ю.
37. Клінічне інтерв'ю з сім'єю.
38. Цілі та структура оцінного інтерв'ю з сім'єю.
39. Чотири етапи клінічного інтерв'ю з сім'єю.
40. Десять основних запитань інтерв'ю з сім'єю.
41. Правила психологічного спостереження.
42. Основні принципи й методи психологічного дослідження «Внутрішньої картини хвороби».
43. Застосування факторного аналізу при створенні тестів.
44. Адаптація і розробка опитувальників.
45. Обставини вибору психологічних тестів.
46. Принцип зростаючої складності при тестуванні. Агравация. Симуляція. Псевдодеменція.
47. Стандартизація, репрезентативність тестового інструментарію.
48. Надійність тесту. Способи визначення надійності тестів.
49. Валідність тесту. Нозологічна валідність тесту. Критерії валідності.

50. Особистісні тести.
51. Проективні тести.
52. Форми проведення психологічних тестів.
53. Основні вимоги до психодіагностичних вимірювань у клініці.
54. Класифікація основних методів психодіагностики уваги, сприйняття, відчуття.
55. Робота психолога з методиками діагностування особливостей уваги, сприйняття, відчуття.
56. Діагностика кількісних і якісних порушень відчуттів.
57. Діагностика порушення сприймання: характеристика й види агнозій.
58. Порушення уваги й особливості їх проявів.
59. Цілеспрямований анамнез і діагностика сприймання.
60. Методи дослідження порушень уваги.
61. Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті.
62. Проблема забування намірів. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.
63. Методи перевірки мнемічних функцій.
64. Тести на впізнавання і відтворення.
65. Асоціативні тести.
66. Діагностики порушення процесів узагальнення та абстрагування.
67. Діагностика порушення цілеспрямованості та динамічності мислення.
68. Діагностика порушення мотиваційного компоненту мислення.
69. Порушення розумової працездатності.
70. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів мислення.
71. Класифікація методів діагностики мислення.
72. Клінічне інтерв'ю як метод діагностики розладів мислення і можливостей вирішення проблем.
73. Класифікація основних методів психодіагностики інтелекту.
74. Тест Біне-Сімона – основоположник сучасних методів визначення рівня інтелекту.
75. Робота психолога з конкретними тестами визначення рівня інтелекту: тестом Г. Айзенка, тестом Дж. Равена.
76. Технологія використання методики Д. Векслера у вивченні інтелекту особистості.
77. Основні підходи до вимірювання інтелекту.
78. Розподіл тестових оцінок інтелекту.
79. Інтелект та особистість. Особливості вимірювання інтелекту.
80. Розподіл тестових оцінок інтелекту.
81. Особливості вимірювання інтелекту.
82. Види особистісних опитувальників.
83. Форми особистісних опитувальників та представлення результатів.
84. Достовірність особистісних опитувальників та фактори, які впливають на неї.
85. Фальсифікація та установки на відповіді. Розуміння питань та варіативність відповідей.

86. Узагальнений аналіз факторів, які детермінують відповідь.
87. Особистісні опитувальники та теорії особистості.
87. Характеристики особистісних опитувальників FPI, MMPI.
88. Особливості роботи з методикою експериментального дослідження рівня домагань Ф. Хоппе.
89. Робота з методиками: особистісний опитувальник Айзенка, САН.
90. Типи акцентуацій характеру за К. Леонгардом та А. Є. Лічко.
91. Принципи акцентуацій властивостей характеру й темпераменту.
92. Особливості роботи з опитувальником для дослідження акцентованих особливостей особистості. Профіль особистісної акцентуації.
93. Робота з «Патохарактерологічним діагностичним опитувальником (ПДО)».
95. Різні ступені вираженості психопатій і акцентуацій характеру. Типи акцентуацій характеру за Лічко.
96. Особливості використання ПДО.
97. Виділення проблем підлітка за допомогою ПДО.
98. Особливості роботи з опитувальниками для скринінгу неврозів: «Шкала депресії», «Методика діагностики рівня соціальної фрустрованості», «Методика експрес-діагностики неврозу», «Методика діагностики соціально-психологічної адаптації», «Шкала реактивної і особистісної тривожності».
99. Спільні ознаки різних дезорганізуючих станів. Механіка різних станів розладів.
100. Методи та методики психодіагностики свідомості.
101. Дослідження акцентованих особливостей особистості.
102. Методи діагностики порушень поведінки дітей.
103. Діагностична розмова з батьками при реєстрації порушень поведінки.
104. Діагностика невротичних порушень.
105. Диференційна діагностика невротичних розладів.
106. Тести для діагностики депресивної симптоматики.
107. Проекція – від феномену до принципу дослідження.
108. Проективна гіпотеза та проективні методики.
109. Види і класифікація проективних методик. Роль стимулу в проективних методиках.
110. Теоретичне обґрунтування проективного підходу до діагностування особистості. Підсвідоме та проективні методики.
111. Особливості розробки, застосування та використання результатів проективних методів.
112. Методика Г. Роршаха.
113. Методика Г. Мюррея.
114. Методика С. Розенцвейга.
115. Тест М. Люшера.
116. Методика «Незакінчені речення».
117. Методика «Семантичний диференціал».
118. Малюнкові тести та їх роль у клінічній психодіагностиці.
119. Робота психолога з тестом «Намалюй Людину».
120. Методика «Неіснуюча тварина».

121. Проективна методика «Дім-Дерево-Людина».
122. Історія і передісторія проективної психодіагностики.
123. Особливості розробки, застосування і використання результатів проективних методів.